

بسته بندی کالاهای صادراتی*

(قسمت چهارم و پایانی)

مرکز تجارت بین المللی

ترجمه مرئضی اتفاق

(دکترای مدیریت بازرگانی، دانشگاه آزاد)

حفاظت از محیط زیست.

به دلایل زیست محیطی، دولت‌ها امکان وضع موازین قانونی و وسایل اقتصادی و همینطور ایجاد ترتیبات تعاونی با صنایع را دارا هستند. بسته‌بندی‌های وارداتی از کشورهای در حال توسعه مجبور خواهند بود تا مقررات فنی اجباری را بپذیرند.

بنابراین بیانیه‌های حفاظت از محیط زیست باید در برنامه‌ریزی و طراحی بسته‌بندی در نظر گرفته شوند. اعمالی که هر شخصی اعم از خوب یا بد انجام می‌دهد دارای نوعی تأثیر بر محیط زیست است. روابط بین تولید و محیط زیست درهم پیچیده و غامض، و اندازه‌گیری آن مشکل است.

به عنوان مثال، یک کارخانه کنسرو سبزیجات، مواد خام خود را (سبزیجات) با کامیون به داخل کارخانه وارد می‌کند. کامیون بنزین مصرف می‌کند و اکسیدهای نیتروژن، دی اکسید کربن، سرب و سایر مواد مضر را به داخل هوا می‌فرستد. کشاورز از کودها برای حاصلخیز کردن زمین استفاده می‌کند که احتمالاً موجب تحمیل بار و خسران برای آب‌های سطحی زمین می‌شود. کارخانه کنسروسازی در هنگام پردازش انرژری و آب مصرف و مقداری ضایعات تولید می‌کند. قوطی‌های حلبی مورد استفاده در کارخانه از سنگ معدن تولید می‌شوند (با استفاده از انرژری)، آن‌ها با کامیون به کارخانه حمل می‌شوند و غیره. مشخص کردن تأثیرهای عملی کنسروسازی از سبزیجات بر محیط زیست بسیار مشکل است و حتی دانشمندان نیز قادر به توافق بر چگونگی محاسبه آن نیستند. به هر حال، توافق عمومی آن‌ها بر عواملی است که باید در ارزیابی تأثیرهای بوم‌شناسی و محیط زیستی تولیدات و بسته‌بندی آن‌ها محاسبه شوند.

موضوعی که در مورد بسته‌بندی بر آن متمرکز می‌شوند، ریسک و خطری است که بسته‌بندی برای سلامت بشر و محیط زیست او - اساساً در پایان دوره تولید، توزیع، مصرف، ضایعات - ایجاد می‌کند. در اولین مرحله، مقدار زیادی از مواد شیمیایی استفاده شده در استخراج مواد خام و پردازش آن‌ها برای تولید مواد صنعتی تولیدی، موادی کاملاً سمی هستند که به ایجاد ضایعات مضر، انتشار هوای سمی، ترشح و تخلیه فاضلاب‌های سمی در آبراهه‌ها منجر می‌شوند. در نهایت، عوامل سمی مجدداً حتی

این مطلب به دنبال قسمتهای اول تا سوم، موضوع بسیار مهم مورد بحث دنیای امروز، توجه به محیط زیست انسانی، را به بحث گذاشته و استانداردهای لازم در حوزه بسته بندی از منظر رعایت مسائل زیست محیطی را به بحث گذاشته است.

۴- امنیت، سلامت و بیانیه‌های زیست محیطی

بخش‌های دوم و سوم این مجموعه نیازهای ساختاری و ارتباطی بسته‌بندی را مورد بررسی قرار داده‌اند. بسته‌ای که آن نیازها را تأمین کند، می‌تواند با موفقیت به دنیای نظام‌های جابه‌جایی، حمل و نقل، توزیع و بازاریابی راه یابد. موارد دیگر مورد نیاز برای طراحی یک بسته درخور و مناسب، کدام هستند؟

تعدادی از کشورها به دنبال هدفی مشترک به تهیه و تنظیم مقررات اجباری فنی و استانداردهای اختیاری مربوط به حمایت از سلامتی و محیط زیست انسان دست زده‌اند. به دلایلی دیگر، مصرف کنندگان در تعداد زیادی از کشورهای جهان در حد فراوانی نسبت به بیانیه‌هایی صادره در مورد سلامتی و زیست محیطی آگاهی دارند: محصول شما می‌باید انتظارات و امیال و خواسته‌های آن‌ها را تأمین کند. به نوعی از بسته‌بندی که این قبیل نیازها را در بر می‌گیرد، «بسته‌بندی زیست محیطی» اطلاق می‌شود.

۴-۱- مباحثه: محیط زیست قانونی

موافقتنامه «سازمان تجارت جهانی» موارد سیاست‌های زیست محیطی وابسته به تجارت را در احکام سازمان تجارت جهانی آورده است. بیانیه‌های اصلی تجارت و زیست محیطی که در اجتماعات چند جانبه راجع به آن‌ها بحث می‌شود و تأثیرهای فراوانی بر بسته‌بندی دارند، شامل موارد زیر هستند:

۱. استفاده از فرآیندها و روش‌های تولید (P.P.Ms) در مقررات زیست محیطی؛
۲. نیازهای خاص بسته‌بندی؛
۳. برچسب زدن مربوط به محیط زیست؛ و
۴. مالیات بر مصرف و دیگر مالیات‌های در نظر گرفته شده برای

هنگامی که مواد کاملاً در زیر خاک دفن شده باشند و یا در کوره‌های آشفال سوزانده و یا به شیوه صنعتی بازیافت شوند، به محیط زیست وارد می‌شوند. این عوامل دربرگیرنده دوره عمر کامل یک محصول و بسته‌بندی آن است. در ارزیابی بسته‌بندی از نظر با محیط زیست باید همه موارد زیر را محاسبه کرد:

۱. مصرف مواد خام (تجدیدپذیر یا تجدیدنپذیر، مقدار مواد خام موجود در هر بسته)؛

۲. مصرف انرژی در فرآیند تولید، شامل تمام نقل و انتقال‌های مورد نیاز و چگونگی تولید شدن انرژی (ذغال سنگ، آب، نیروی اتمی، نفت)؛

۳. انتشار مواد خروجی و ضایعات فرآیند تولید، شامل نقل و انتقال ضایعات جامد، انتشار بخار به هوا، ترشحات‌های به آبراه‌ها و مواد مسموم‌کننده ضایعات؛

۴. سهم بسته‌بندی در ضایعات جامد شهری (وزن، حجم، نوع) و نظام موجود جمع‌آوری و جابه‌جایی ضایعات و زباله‌ها (استفاده مجدد، بازیافت، سوزاندن و به خاکستر تبدیل کردن، آلوده‌کننده‌های خاک)؛ و
۵. تاثیر مشهود بسته‌بندی بر محیط زیست (پخش زباله).

اگرچه عموماً در مورد شمول عوامل مذکور اتفاق نظر وجود دارد؛ مشکلات قابل توجه و مهمی در جمع‌بندی این نوع از ارزیابی‌ها وجود دارد. این امر ناشی از این واقعیت است که علاوه بر مقادیر معلوم و مشخص قابل اندازه‌گیری و قابل مقایسه، عوامل معینی در ارزیابی درونی و ذهنی مورد نیاز است. به عنوان مثال، اگر سؤال کنیم آلوده نمودن هوا بدتر از آلودن نمودن آب است یا؟ آیا آلوده نمودن هوا با گاز کربنیک (دی اکسید کربن) و افزایش اثر گلخانه‌ای آن بدتر است یا با گاز گوگرد (دی اکسید گوگرد) که باعث ریزش باران اسیدی می‌شود؟ پاسخ صحیح جهانی به این سؤال و سؤال‌های شبیه آن داده نشده است. به عنوان مثال، در پاره‌ای از مناطق کیفیت آب مهمتر از کیفیت هوا است و بر عکس. در بعضی از مکان‌ها، میزان نیروی مصرف شده نسبت به عوامل دیگر با اهمیت بیشتری تلقی می‌شود.

همینطور حجم ضایعات جامد شهری یکی از مشکلات و معضلات فوری و مبرم کشورهای پرجمعیت درآینده است. در این گونه شهرها مکان‌های کافی برای موادی که خاک را بیشتر آلوده می‌کنند، وجود ندارند. به‌رغم محدودیت‌ها و اولویت‌ها و علایق مذکور نیاز مبرمی که قادر به ارزیابی تاثیر بسته‌ها و نظام بسته‌بندی بر محیط زیست باشد، موجود است. انجام این امر به علت وجود قانون در مورد ضایعات بسته‌بندی، در بسیاری از کشورها، است. این نیاز به ایجاد و توسعه الگوهای محاسباتی منجر شده که غالباً «ارزیابی‌های چرخه زندگی» نامیده می‌شوند.

تعداد زیادی از برچسب‌های ملی و تجاری مربوط به بوم‌شناسی براساس «ارزیابی چرخه زندگی» بوجود آمده‌اند. برچسب‌های مرتبط با بوم‌شناسی قسمتی از جدول برنامه‌های بازاریابی محیط زیست را تشکیل می‌دهند و جهت آگاه‌سازی مصرف‌کنندگان طراحی شده‌اند. بازاریابی مبتنی بر محیط زیست انتشار داوطلبانه اطلاعات مربوط به محیط زیست در مورد یک محصول (و چگونگی بسته‌بندی آن) و یا خدمت است. شماره سازمانی استاندارد بین‌المللی ۱۹۹۸: ۱۴۰۲۰ ISO (برچسب یا اعلامیه‌های مربوط به امور محیط زیست اصول عمومی) عبارت است از «یک ادعا که نشان دهنده ابعاد زیست محیطی یک کالا یا خدمت است». این استاندارد می‌تواند

در متون مربوط به محصول در آگهی‌های فنی، در تبلیغات بازرگانی یا در موارد دیگر به شکل یک بیانیه، نماد، یا طرح گرافیکی بر روی محصول یا برچسب بسته ظاهر شود.

۲-۴- راه حل‌ها: بسته‌بندی ایمن (بدون خطر) ۲-۴-۱- استانداردهای بسته‌بندی و سلامتی

بسته‌بندی به علت طبیعت و عمل آن عامل کامل‌کننده یک محصول است. بنابراین اهمیت اصلی آن است که اطمینان یابیم بسته‌بندی به هیچ وجه سلامتی مصرف‌کننده را در معرض خطر قرار نمی‌دهد. انجام این امر به خصوص در بسته‌بندی مواد غذایی مصداق دارد. به علت اهمیت موضوع، در کشورهای مختلف قانون‌گذاری جامعی برای حمایت و حفاظت از مصرف‌کننده در مقابل غذاهای آلوده یا با کیفیت پایین ناشی از بسته‌بندی ناقص، انجام می‌پذیرد. سلامتی مصرف‌کننده در بسته‌بندی مواد غذایی ممکن است به چهار شیوه زیر مورد تهدید قرار گیرد:

۱. مواد غذایی در اثر فعل و انفعالی که با مواد بسته‌بندی انجام می‌دهد، فاسد شود، این عمل یا از طریق جابه‌جا شدن موادی از ماده اصلی و یا در اثر واکنش شیمیایی انجام می‌شود.

۲. مواد غذایی به علت ورود موجودات زنده خارجی ذره‌بینی چه به صورت جامد، مایع یا گاز آلوده می‌شوند و در درجات پایین‌تری قرار می‌گیرند. این امر در صورتی رخ می‌دهد که کل بسته از بین رفته باشد و در نتیجه بسته با نفوذ مواد آلوده‌کننده یا مواد زیان‌آور از بین رفته باشد؛ به عنوان مثال، قوطی فلزی با سوراخ‌های ریز.

۳. مواد غذایی به علت حفاظت ناکافی در مقابل ورود گاز یا بخار آب، تغییرات درجه حرارت یا فشارهای مادی طبیعی ضایع و فاسد می‌شوند.

۴. مواد غذایی به علت عملیات سوخت و ساز یا فعالیت آنزیم‌ها از درون ضایع و فاسد می‌شوند.

از میان این موارد عملیات متقابل ناشی از جابه‌جایی شاید مهم‌ترین علت دغدغه باشد. شیوه‌هایی برای جلوگیری از تاثیر عوامل مذکور مربوط به بکار بردن روش‌های فرآیند مواد غذایی برای نگهداری آن‌ها و در پیش‌بینی نوعی از بسته‌بندی که مختص حفاظت از انواع مواد غذایی در مقابل عوامل خارجی و مقاومت نمودن در برابر این قبیل از تهاجم‌ها می‌باشد. موسساتی از قبیل «سازمان خوار و بار کشاورزی»، «سازمان بهداشت جهانی»، «کمیسیون مجموعه قوانین تغذیه»، «سازمان توسعه و همکاری‌های اقتصادی» و «کمیسیون اقتصادی برای اروپا» یونیسف (وابسته به سازمان ملل متحد)، استانداردهای اساسی برای بسته‌بندی مواد غذایی را تعریف و تدوین کرده‌اند. صادرکنندگان باید از ملاحظات عمومی که احتمالاً در بهداشت و سلامت مشتریان تاثیرهای مهمی دارند، آگاهی یابند.

۲-۴-۲- پاره‌ای از راهنمایی‌های ضروری برای بسته‌بندی مواد غذایی جهت صادرات

یک نمونه بارز از چگونگی ایجاد استانداردهای سلامت و ایمنی با مفهوم «تجزیه و تحلیل‌ها وارد و نقطه کنترل بحران» (HACCP) ارائه شده است. این کار در مقابل زمینه فکری نیازهای غذایی سالم که وضع و تدوین شده توسط برنامه فضایی در ایالات متحده آمریکا در ارتباط با سلامت و امنیت تغذیه برای اداره پروازهای فضایی در دهه ۱۹۶۰ بود، ارائه

است، ذکر می‌شوند:

۱. فقط مواد بسته‌بندی غذایی مصوب را انتخاب کنید، «آن‌هایی را که براساس تجربیات تولیدی خود تولید شده‌اند». این مواد بسته‌بندی نباید دارای افزودنی‌های غیر مجاز و اجسام کمتر از حد مجاز جابه‌جا شونده به داخل مواد غذایی باشند.

۲. مواد بسته‌بندی در نظر گرفته شده باید دارای مختصات آزمایش شده از نظر قابل قبول بودن براساس طرز عمل و رویه‌های استاندارد مقرر شده توسط کشور واردکننده، باشند.

۳. در هنگام سفارش مواد بسته‌بندی، باید نقش کالای مورد درخواست تبیین شود و ضمانت نامه یا تعهدی مبنی بر این که این نتیجه حاصل خواهد شد؛ دریافت شود.

۴. از بکار بردن موادی که استفاده از آن‌ها ممنوع شده است و از موادی که در کشور واردکننده قانوناً خطرناک تلقی می‌شوند، به میزانی بیش از حد قابل قبول، خودداری کنند. مانند بکاربردن سرب در قوطی‌های مواد غذایی یا فلزات و مواد شیمیایی خطرناک در مرکب چاپ و افزودنی‌ها.

۵. پاره‌ای از محدودیت‌ها و موانع تنها در بعضی از نواحی بکار برده می‌شوند و در حالی که اکثر مقررات اجباری هستند، عده‌ای از راهنمایی‌ها و محدودیت‌ها ممکن است داوطلبانه (اختیاری) برقرار شوند. این که وجه مشخص‌کننده‌ای بین محدودیت‌های اجباری و اختیاری ایجاد شود تا صادرکننده دلایل قانونی هر مورد را بداند، دارای اهمیت فراوانی است.

۶. برقرار کردن استانداردهایی بالاترین کیفیت در طول خط تولید و اطمینان از این که تولید و بسته‌بندی آن‌ها هر دو در راستای درخواستهای بازار هدف هستند (به عنوان مثال دستورهای شورای اروپا و ضوابط و معیارهای HACCP). کلیه عملیات بسته‌بندی را در حد بالاترین شرایط بهداشتی ممکن اجرا کنید.

۷. باید به مورد برچسب زدن واحدهای خرده فروشی، به خصوص در مورد غذاهای منجمد شده، دقت کافی شود؛ راهنمایی‌ها و آموزش‌های روی برچسب‌های بسته‌ها باید روشن و واضح و غیر مبهم باشند به طوری که مصرف‌کننده را در استفاده صحیح، انبارکردن و مدت قرار گرفتن در قفسه فروشگاه گمراه نکنند.

۸. در قسمت محل بار کامیون‌های حمل‌کننده محصولات منجمد شده باید راهنمایی‌ها و آموزش‌های روشنی در مورد چگونگی جابه‌جا کردن کالا و میزان درجه حرارت داخل محل بار، داده شود.

وضع قانون در مورد مواد بسته‌بندی برای مواد غذایی کاری پیچیده و بفرنج و تخصصی است؛ موسساتی که بکار بسته‌بندی اشتغال دارند، احتمالاً نیاز به یاری و کمک کارشناسی دارند تا آن‌ها را در مورد مسایل پیچیده قانونی راهنمایی کند. فهرست مفیدی از مواد بسته‌بندی مورد نیاز و طرز عمل آن‌ها در همایش انجمن متخصصین مواد غذایی آمریکا (۱۹۹۱) تدوین شد. این فهرست در بیوست شماره (۴) این کتاب برای استفاده و راهنمایی عمومی افراد علاقه‌مند به امور صادرات، آمده است.

باید درک کرد که هر نوع مجموعه‌ای از تولید و مواد بسته‌بندی آن حتی الامکان باید منحصر به فرد باشد؛ انجام این امر نیاز به توجه خاص دارد. بنابراین به صادرکنندگان موکداً توصیه می‌شود که اطلاعات و راهنمایی‌های لازم را از افرادی دریافت کنند که درگیر در پژوهش و بررسی در مورد مواد غذایی و بسته‌بندی هستند و مایل به ارائه خدمت به کشورهای علاقه‌مند

شد. این مفهوم را به طور وسیعی «صنایع غذایی ایالات متحده آمریکا» در دهه ۱۹۸۰ با موافقت و تایید «کمیته مشورتی ملی» در مورد میزان و ضابطه میکروبیولوژیکی مواد غذایی، پذیرفت. مقررات «اف. دی. ای» در دسامبر ۱۹۹۷، مقررات 21-CFR-123، «رویه‌هایی برای پردازش و بهبود سالم و بهداشتی واردات ماهی و محصولات شیلاتی به مرحله اجرا گذارده شد: این مقررات از پردازش‌کنندگان ماهی و شیلات درخواست می‌کند، در توسعه و اجرای نظام‌های (HACCP) برای عملیات خود، اقدام کنند. همین طور «اف. دی. ای» مقررات HACCP را به مجموعه قوانین غذایی خود ملحق کرد؛ این ملکی است که به عنوان یک نمونه قانون‌گذاری به کارگزاران ایالتی اجازه فعالیت و بازرسی در تاسیسات خدمات غذایی، مغازه‌های خرده فروشی مواد غذایی و عملیات دادرست مواد غذایی در ایالات متحده را می‌دهد. در حال حاضر «اف. دی. ای» در نظر دارد این نظام‌ها را به عصاره میوه‌ها و سبزیجات داخلی یا وارداتی و همین طور به دیگر تولیدات غذایی مورد بحث در محدوده موضوع، تعمیم و توسعه دهد. وزارت کشاورزی آمریکا که تنظیم‌کننده تولیدات گوشت و طیور است، کارگاه‌های دارای پردازش گوشت و طیور را از ژانویه ۱۹۹۹ ملزم به استفاده از نظام‌های HACCP کرده است.

در اتحادیه اروپا، نظام HACCP در شورای دستور دهنده‌ای انجام می‌گیرد که به موجب قانون مورخ ۲۲ جولای ۱۹۹۱، EEC / ۴۹۳/۹۱، ایجاد شده است. این شورا شرایطی را برای قراردادن محصولات شیلاتی در بازارهای اروپایی مقرر داشته است، از جمله شامل درخواست‌هایی جهت بسته‌بندی بهداشتی به هنگام ارسال کالا از کشورهای در حال توسعه است. همین طور دستور شورا در چهاردهم جون ۱۹۹۳ طی شماره EEC / ۴۳/۹۳ متحوی درج قوانین HACCP است.

کشور کانادا به عنوان پیشرو جهانی در توسعه نظام‌های HACCP و اجرای آن‌ها در موسسات غذایی تلقی می‌شود. این کشور الگوهای عام و کلی برای طرح نظام‌های HACCP خاص برای تعداد بی شماری از گروه‌های تولیدی ایجاد کرده است. قانون فرآوری و باوروی و قانون تجدید نظر شده مراعات اصول بهداشتی نیز که در سال ۱۹۹۵ انتشار یافتند و هدفشان ایجاد غذای سالم و عاری از خطر بیماری و آلودگی بود، مفهوم HACCP را تایید کردند.

همان‌طور که از این گفتار آشکار است، نظام HACCP یک نظام ممانعت‌کننده است که هدفش اطمینان داشتن از بالاترین استانداردها در کیفیت و سلامتی و ایمنی برای اقلام مواد غذایی است. به عنوان مثال، مورد تولیدات شیلاتی را می‌توان به کلیه مراحل فرآیند، از روی عرشه ماهی‌گیری تا جابجا کردن، نقل و انتقال، پردازش تولید و بسته‌بندی بکاربرد. این نظام محل و چگونگی رخ دادن مخاطرات را مشخص می‌کند؛ نقاطی را که در آن درجات بحرانی بررسی و کنترل سلامتی و ایمنی را می‌توان بکار برد، تعریف می‌کند. در حقیقت، حداقل این نظام کلیه مخاطرات بالقوه اعم از زیستی، شیمیایی و فیزیکی را موثر در سلامتی و ایمنی مواد غذایی هستند و همین طور آنهایی را که در خود غذا بوقوع می‌پیوندند، یا با شرکت و همیاری محیط زیست و با در اثنای عملیات فرآیند رخ می‌دهند، دربرمی‌گیرد.

راهنمایی‌های زیر که به ویژه برای صادرات ماهی و سایر تولیدات دریایی طراحی شده‌اند و مربوط به بسته‌بندی مواد غذایی به طور عموم

اهمیت فراوانی است.

احکام در مورد برچسب از کشوری به کشور دیگر متفاوت است؛ به این ترتیب صادرکننده باید بداند که مقررات بازارهای کشور مورد علاقه او کدام هستند. اقلام اطلاعاتی زیر معمولاً مورد نیاز هستند:

۱. نام عمومی محصول مورد نظر، مانند «لوییا»
۲. وزن خالص، حجم یا تعداد محصول. در اتحادیه اروپای در صورتی که حرف «e» مقدم بر یک عدد باشد، اشاره بر دارا بودن اجازه مبنی بر اندکی تغییر و انحراف در میزان اعلام شده می کند. جهت دریافت مجوز حق استفاده از حرف «e» نظام‌های توزین شرکت باید توسط بازرسان قانونی مورد بررسی قرار گیرند.
۳. فهرستی از محتویات و افزودنی‌ها با توجه به مقدار و میزان آن‌ها به ترتیب نزولی. در اتحادیه اروپایی (E.U)، افزودنی‌ها ممکن است با کد (حرف E) که بیش از نام گروه قرار می گیرد؛ تشریح شود (به عنوان مثال آنتی اکسیدان E. 300).

۴. حداقل مدت نگهداری یا حداکثر مدت استفاده (با ذکر تاریخ). محصولاتی که به نحو احسن نگهداری می شوند، کلمه (Best) قبل از تاریخ ذکر می شود؛ محصولاتی که به آسانی خراب و فاسد می شوند، کلمه (Use) پهلوی تاریخ قرار می گیرد.

۵. نام تولیدکننده، بسته بندی کننده یا فروشنده، نام شرکت و نشانی آن. ۶. شماره دسته یا پارتی (LOT) کالای تولید شده. در اتحادیه اروپایی بیش از بر این شماره حرف (L) قرار می گیرد. ممکن است نیازهای دیگری در کشورهای مختلف وجود داشته باشند، به خصوص در مورد اعلام ارزش مواد غذایی (میزان کالری) و علامت گذاری قابل فهم و مشخص مواد غذایی و مواد غذایی کاملاً منجمد شده.

با توجه به انتشارات محیط زیست صادرکننده بالقوه باید در درجه اول چیزی را که دقیقاً به خصوص در بازارهای هدف مورد نیاز است، بداند. به عنوان مثال، در صورتی که بازیافت امر مهمی تلقی می شود، مواد ترکیب کننده بسته بندی باید به نحوی تهیه شوند که قابل بازیافت باشند. بر اساس بخشی از رویه های ملی و منطقه ای نیازهای مربوط به محیط زیست نیز در مورد بسته بندی وجود دارند. در اتحادیه اروپایی، دستور شماره 62/94/EEC که در مورد بسته بندی و مواد ضایع شده بسته بندی است، دسته بندی، تقسیم، جمع آوری و بازیافت مواد بسته بندی استفاده شده را تشویق و ترویج می کند و پانزده عضو این اتحادیه به موجب قانون انجام آن را مقرر کرده اند. نیازهای دقیق برای علامت زدن به بسته ها و مواد آن قابلیت بازیافت بسته ها در حال توسعه و پیشرفت و تغییرات دائمی است. به این جهت صادرکنندگان باید از وارد کنندگان همیشه در مورد خواسته های آن روز آنان استعلام کنند. تا در جریان کار قرار گیرند. اصول اساسی نیازهای اعلام شده برای محیط زیست به شرح زیر هستند:

۱. تنها همان تعداد از بسته که لازمه حمل و نقل و توزیع ایمن و سالم است باید مورد استفاده قرار گیرد. بسته بندی مجدد منع شده است، اما هر بسته باید به اندازه کافی محکم باشد تا از محتویات خود در طول حمل و نقل و جابه جایی محافظت کند. در حالی که این در خواست برای حداقل سازی میزان ضایعات مطرح می شود، باید متذکر شد، اگر تولیدات به علت بسته بندی بد یا غلط شکسته شوند و یا صدمه ببینند، هر دو آن ها یعنی هم محصول و هم بسته به میزان ضایعات افزوده خواهند شد.

۳-۲-۴- دزدی و ناخنک زنی

یک بسته کامل و موفق آن است که از محصول در تمام طول عمر مفید خود تا زمان فروش محافظت کند، آن را تازه و دور از صدمه و آسیب نگه دارد، به نحوی که جذاب و چشم گیر و مناسب برای مصرف نهایی باقی بماند. امروزه بسته بندی خوب همچنین نیازمند آن است که غیر قابل دستکاری و غیر قابل نفوذ باشد.

چندین مورد دزدی مهم و ماهرانه کالای بسته بندی شده در ایالات متحده آمریکا و اتحادیه اروپا و نقاط دیگر گزارش شده است. ناخنک زدن ها شامل، وارد کردن ماهرانه مواد سمی به محصول، یا به عبارت دیگر نامناسب کردن آن برای مصرف انسان با رخنه و نفوذ در کل بسته، می تواند خطرهای جدی و وخیمی برای سلامت عمومی ایجاد کند.

در بسیاری از کشورها مقرراتی در مورد محصولاتی مانند داروهای بدون نسخه و وسایل پزشکی وجود دارد که در بسته های مخصوصی بسته بندی می شوند که غیر قابل دستکاری باشند. به علت این که موضوع بسته بندی مواد غذایی پیچیدگی زیادی برخوردار است و مجموعه های متنوع و گوناگونی از محصولات / بسته بندی ها وجود دارند، چنین مقرراتی در حال حاضر برای محصولات غذایی وجود ندارد. مقامات کشوری، در عوض، تمایل به داشتن اطمینان نسبت به مساعی داوطلبانه مسوولین صنایع غذایی در مورد ایمنی و سلامتی و سلامتی مصرف کننده دارند. صنایع غذایی ضرورت ساختن بسته های غیر قابل دستکاری را تایید می کنند و آن را یکی از قسمت های ضروری طرح بسته بندی تلقی می کنند؛ آن ها و شیوه های گوناگون مؤثری را برای مقابله با دزدی و ناخنک زنی ایجاد کرده اند. حوزه عمل «غیر قابل دستکاری بودن» و «غیر قابل نفوذ بودن» بسته بندی حوزه های است که در آن هنوز پیشرفت های مستمر و بسیار اصلی در حال انجام است.

بسیاری از برچسب هایی که در حال حاضر مصرف می شوند، غیر قابل نفوذند. انجام این عمل از طریق برچسب های دائمی یا عملی است. هنگامی که این نوع از محصولات باز می شوند، برچسب های اعلام کننده حرارت به این دلیل به وجود آمده اند تا مدت زمانی را به اطلاع مشتریان برساند که محصول بایستی حرارت بیشتری نسبت به آنچه توصیه شده است دریافت کند.

۳-۴- راه حل ها: بسته بندی و نظام تجارت جهانی

۴-۳-۱- توافق و تجانس مقررات قانونی و محیط زیست

نیازمندی های قانونی موجود در مورد بسته بندی بیشتر مربوط به محصولات غذایی هستند. پاره های از این مواد حاکم و نافذ در مورد مواد غذایی؛ برچسب و استفاده از تصاویر هستند؛ بعضی دیگر جنبه های زیست محیطی را در بر می گیرند. به علاوه، تعداد زیادی از شرکت ها و صنایع در کشورهای واردکننده، استانداردهای مربوط به محیط زیستی خود را اعمال می کنند.

اطمینان یافتن از این که مواد متشکله بسته بندی، مواد غذایی را آلوده نمی کنند، یا به آن طعم و مزه یا بوی نامطبوعی را القاء نمی کنند، دارای

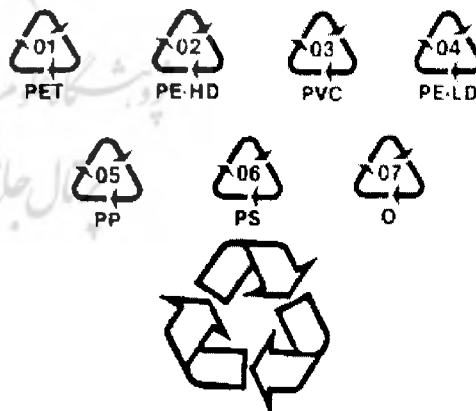

۲. ترجیحاً تمام بسته‌ها، مواد و لوازم فرعی آن‌ها باید قابلیت بازیافت داشته باشند. این موضوع به عنوان مثال اشاره به نوار چسب برای بستن جعبه‌های تا شونده می‌کند. برای انجام این امر نباید از مواد ساخته شده از «پلی ونیل استات P.V.C» استفاده کرد، زیرا P.V.C در اثنای فرآیند بازیافت مشکلاتی را ایجاد می‌کند. در عوض، نوارهای چسب بهتر است از «پروپیلن p.p.b» یا از کاغذ ساخته شوند. همه اجزای ترکیبی مجموعه بسته باید از یک ماده ساخته شوند. به عنوان مثال، از بکار بردن مقوای کاغذی که با موم (واکس) آغشته شده یا ورقه‌های پلاستیک باید اجتناب کرد.

برچسب‌ها باید از مواد همسان با سایر مواد باشند، به این معنی که برچسب‌های کاغذی برای استفاده بر روی جعبه‌های مقوایی تا شونده و برچسب‌های پلاستیکی بر روی پرده‌های پلاستیکی باشند. چگونگی طبقه بندی برای امکان بازیافت همه مواد باید طوری علامت گذاری شوند که دریافت کننده بدانند این مواد از چه نوعی هستند. گذاشتن علامت و نشانه بر روی مواد پلاستیکی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا مشخص نمودن نوع پلاستیک بکار برده شده تنها با لمس نمودن یا مشاهده آن مشکل است. نمادها و نشانه‌های عمومی برای انواع پلاستیک در شکل ۶۸ ارائه شده‌اند:

(شکل ۶۸) - نمادها و نشانه‌های عمومی برای بسته‌بندی‌های پلاستیکی. (شماره ۷. برای انواع دیگر پلاستیک‌هایی است که در موارد ۰ تا ۶ مشخص نشده‌اند)، همراه با نمادها و نشانه‌های بازیافت مورد استفاده برای کاغذ، کارتن‌های مقوایی فیبری موجدار یا مقوایی کاغذی. نمادها و نشانه‌هایی که مشخص کننده ماده استفاده شده برای کمک به طبقه بندی و بازیافت هستند، اما به این معنی نیستند که آن ماده بازیافت شده یا خواهد شد.

اروپایی از اداره‌های نمایندگی در بعضی کشورها دریافت کرد. با توجه به این که بازیافت هزینه زیادی در بر دارد، معمولاً کار عاقلانه آن است که حتی الامکان از بسته‌های سبک وزنی استفاده کنیم که سلامت و ایمنی و کیفیت محصول را به خطر نیندازد. پیوست شماره (۵) این مجموعه، مروری است بر مقرات اساسی زیست محیطی موثر بر بسته‌بندی در چندین کشور صنعتی. موکداً توصیه می‌شود که صادرکننده همیشه باید قبل از مبادرت به صادر کردن یک کالا، نیازهای دقیق برای انجام این امر (پر مخاطره) را بررسی کند.

۲-۳-۴- نظام تجارتي چند جانبه

در طول دو دهه گذشته پیوستگی بین تجارت و محیط زیست به طور فزاینده در روابط تجارت بین‌المللی یکی از نتایج مهم تلقی شده است و بسته‌بندی درست در محل اتصال (تلاقی) آن قرار داده شده است.

پیش‌بینی‌های اصلی عملیاتی در مورد ابعاد تجارتي راه به دلایل زیست محیطی، توسط دولت، اتخاذ کرده‌اند و در محتوای موافقت نامه عمومی تعرفه و تجارت (گات) در سال ۱۹۹۴ گنجانده شده است. در موافقت نامه‌های سازمان تجارت جهانی در مورد «موانع فنی برای تجارت» (TBT) و در مورد کاربرد ابعاد بهداشتی و بهداشت گیاهی مواردی ذکر شده است. این موافقت نامه‌های عملیاتی از کشورها درخواست می‌کنند که استانداردهای

۳. در صورتی که بسته قابلیت بازیافت نداشته باشد، باید امکان سوزاندن آن به طور سالم وجود داشته باشد. بنابراین مواد بسته‌بندی، جوهرهای چاپ، چسب‌ها و چسبنده‌ها (نوارها)، نباید محتوی مواد مضر مانند فلزات سنگین باشند.

اطلاعات در مورد نیازهای زیست محیطی را می‌توان از موسسه واردکننده، از سفارتخانه‌ها یا کنسول گری‌های بازارهای هدف یا در مورد اتحادیه

جنبه‌های زیست محیطی استانداردهای تولید. سری‌های فرعی آن شامل استاندارد «ایزو-۱۴۰۲۰» در مورد برچسب زنی سازگار با محیط زیست و سری استاندارد «ایزو-۱۴۰۴۰» در مورد تجزیه و تحلیل چرخه زندگی می‌شود.

بین‌المللی را در تنظیم استانداردهای تولید و موارد مربوط به حفاظت از محیط و بهداشت، سلامت و ایمنی مردم یا جانوران و گیاهان کشورشان را بکار ببرند. محصولات وارداتی و بسته‌ها باید قابل تطبیق با استانداردها و مقررات ملی آن‌ها باشند.

۴-۳-۳- طرز کار با سازمان‌های بین‌المللی

صادر کنندگان ممکن است با مقررات بی‌شمار و متعدد بسته‌بندی در بازار هدف خود گیج و سردرگم شوند. پاره‌ای از مقررات زیست محیطی که بر بسته‌بندی تأثیر می‌گذارد در سطور زیر فهرست شده‌اند:

۱. معیارهایی که مانع از بکاربردن مواد بسته‌بندی با محتوی سرب، جیوه یا کادمیوم هستند؛ ظرف‌هایی که دوباره برای پر کردن و یا بازیافت قابل استفاده نیستند؛ مواد بسته‌بندی که دارای محتوای متناسب از مواد قابل بازیافت نیستند و یا دارای میزان کمتری از مواد قابل بازیافت مناسب هستند.

۲. ایجاد نظام‌های اختیاری سپرده گذاری قابل برگشت برای ظرف‌های ماء‌الشعیر و نوشابه و در پاره‌ای موارد بسته‌های حاوی رنگ و مواد شست‌و شوکننده معین.

۳. وضع قوانین اختیاری برای بازیافت یا استرداد به منظور تسهیل در تقسیم کردن ضایعات بسته‌بندی در سطح خانواده و جمع آوری و بازیافت یا سوزاندن آن‌ها با وصول و دریافت وجه انرژی.

۴. وضع مالیات‌هایی بر مواد خام دست اول که از آن‌ها برای تولید مواد بسته‌بندی استفاده می‌شود. هدف برای استفاده از موادی است که قابل بازیافت هستند.

۵. وضع هزینه‌هایی بر مواد بسته‌بندی، با این هدف که از مواد معین مساعد و مناسب از نظر زیست محیطی، استفاده شود.

تا حدودی کمک‌هایی نیز در دسترس هستند. موافقت‌نامه‌های «موانع فنی برای تجارت» و «ابعاد بهداشتی و بهداشتی گیاهی» (S.P.S) از اعضای سازمان تجارت جهانی می‌خواهند که واحدهای تحقیق و بررسی ملی (NEP) را تشکیل دهند تا از آن‌ها اطلاعاتی در مورد مقررات فنی و استانداردهای ملی موثر بر تجارت بین‌المللی کالاها و خدمات را دریافت شود. کارآفرینان محلی، واحدهای تحقیق و بررسی ملی خارجی و کارآفرینان خارجی می‌توانند واحد تحقیق و بررسی ملی هر کشوری را مخاطب قرار دهند و اطلاعات مورد نیاز خود برای طراحی بسته‌بندی قابل قبول را درخواست کنند.

سازمان ارزشمند دیگر برای بسته‌بندی کنندگان، «سازمان بین‌المللی استاندارد» (ایزو) است. سری استانداردهای ۹۰۰۰ سازمان بین‌المللی استاندارد برای مدیریت کیفیت و کیفیت مورد اطمینان را بیش از ۹۰ کشور پذیرفته‌اند؛ هم اکنون در بیش از هزاران سازمان تولیدی و خدماتی، در هر دو بخش عمومی و خصوصی، این استانداردها اجرا می‌شوند. در حال حاضر سازمان بین‌المللی استاندارد شروع به اقدام برای چالش در مدیریت زیست محیطی با سری استانداردهای «ایزو - ۱۴۰۰۰» کرده است.

استانداردهای گروه ۱۴۰۰۰ در موارد زیر، مدیریت زیست محیطی را مورد خطاب قرار می‌دهد: نظام‌های مدیریت زیست محیطی، بازرسی زیست محیطی، برچسب زنی سازگار با محیط زیست، ارزیابی اجرایی زیست محیطی، تشخیص و تعیین چرخه زندگی، واژه‌ها و تعریف‌ها و

۴-۴- راه حل‌ها: بسته‌بندی سازگار با محیط زیست، برچسب زنی سازگار با محیط زیست عنوان نشانه‌ها

۴-۴-۱- تشخیص و تعیین چرخه زندگی

این موضوع که به نام‌های تجزیه و تحلیل چرخه زندگی، تعادل بومی و محیطی، منحنی یا نمودار بومی و محیطی، تعادل زیست محیطی، تشخیص و تعیین چرخه زندگی (L.C.A) بسته‌بندی نیز نامیده می‌شود، یک مطالعه تفصیلی از تأثیر زیست محیطی «از گهواره تا گور» است. الگوهای محاسباتی و ارزیابی متعددی ایجاد شده‌اند و در حال حاضر از آن‌ها استفاده می‌شود. مشکلات اصلی در مورد تشخیص، برآورد و ارزیابی است.

برای این که قادر به استخراج نتایجی از الگوی تشخیص و تعیین چرخه زندگی باشیم، شخص باید بداند از کدام الگوها استفاده شده است، محاسبات چگونه تعریف شده‌اند (از کجا شروع و به کجا خاتمه یافته است)، و چه بها و ارزشی به هریک از نتایج مختلف که با شماره در ارزیابی مشخص شده‌اند، اعطاء شده است.

تعدادی از عوامل نه تنها از کشوری به کشور دیگر، بلکه از کارخانه‌ای به کارخانه دیگر با یکدیگر متفاوت هستند. این عوامل شامل میزان فرآیند فناوری مورد استفاده، مقدار ضایعات و مواد دفع شده در طول فرآیند؛ تعداد ضایعات، مصرف سوخت وسایل حمل و نقل و غیره هستند. انجام مقایسه‌های عمومی از بسته‌های دیگر براساس تجزیه و تحلیل چرخه زندگی ممکن نیست.

چرا محاسبات ارزیابی چرخه زندگی مورد نیاز هستند؟ به رغم پیچیدگی خیلی زیاد آن، ارزیابی چرخه زندگی هنوز تنها راه رسیدن به نتیجه درباره تأثیر زیست محیطی هر تولید، بسته یا عمل است. یک سازمان مستقل، انجمن داروهای سمی و شیمیایی زیست محیطی سمی کرده است تا حداقل شیوه‌هایی را که ارزیابی چرخه زندگی استفاده می‌کند، هماهنگ سازد. در نتیجه رموز قانونی را جهت انجام تجزیه و تحلیل مزبور ایجاد کرد.

ارزیابی چرخه زندگی از اسباب‌ها و لوازم مهم بنگاه‌های خصوصی شده است و انتظار می‌رود هر چه بیشتر این عمل انجام شود. پاره‌ای از نواحی برای این نوع بهره برداری به شرح زیر هستند:

۱. بهینه سازی و به حد مطلوب رساندن، استفاده از مواد خام.
۲. جان‌شین سازی و تعویض مواد مورد استفاده در تولید که احتمال زیان بخش بودن برای سلامتی و تندرستی و محیط زیست را دارند.
۳. به حداقل رساندن فرآیند ضایعات.
۴. مقایسه شیوه‌های فناوری دیگر برای تولید.
۵. آگاه سازی گروه‌های مختلف ذی‌نفع، مانند مقامات حاکم، مشتریان و مصرف کنندگان از فشارهای زیست محیطی بنگاه اقتصادی و به خصوص

تغییراتی که برای نیل به جایگاه زیست محیطی بهتری انجام شده است. به رغم مشکلات جاری استفاده از آن، ارزیابی چرخه زندگی به طور فزاینده‌ای پایه و اساس تصمیمات تجاری و مقامات حاکم خواهد شد. غالب برنامه‌ها و تمهیدات در راستای برچسب زدن سازگار با محیط زیست براساس تشخیص و ارزیابی چرخه زندگی است. پاره‌ای از قوانین در مورد بکار بردن بسته‌های استفاده شده نیز از تشخیص و ارزیابی چرخه زندگی نام می‌برند. قوانین مزبور از این که چرخه زندگی چگونه باید تعریف شود، و چگونه فشارها باید ارزیابی گردند، بحث و گفت و گو نمی‌کنند. در واقع، اغلب قوانین در مورد بسته‌بندی تاکید بر بازیافت؛ استفاده مجدد و سایر نظام‌های حمل و نقل ضایعات جامد می‌کنند، بدون این که توجه واقعی به فشار کل زیست محیطی بسته‌بندی داشته باشند.

پاره‌ای از پرسش‌ها بدون پاسخ باقی مانده‌اند. ما تا چه اندازه با بازیافت مواد، مشکل برای محیط زیست ایجاد می‌کنیم، که نیازمند حمل و نقل و انرژی است و موجب انتشار در هوا و آب هستند. و سرانجام فشار و ضربه زیست محیطی که بر اثر معافیت از بکار بردن بسته‌بندی ایجاد می‌شود، چیست؟

به هر حال، قوانین و مقرراتی برای بسته‌بندی وجود دارند و صادر کنندگان هیچ راهی جز این ندارند که دریابند چه می‌خواهند و به موازات پاسخ گویی به الزامات کاری با کمترین هزینه ممکن برای بسته‌بندی صادراتی خود برنامه ریزی کنند.

۴-۴-۲- طرح بسته‌بندی مناسب و سازگار با محیط زیست.

۴-۴-۲-۱- اصول اساسی

طراحی بسته‌بندی که در آن علائق و نیازهای زیست محیطی در نظر گرفته شود، به موارد زیر اشاره می‌کند:

۱. کاستن از وزن بسته‌بندی.

۲. تغییر در فرایندهای تولید، بکاربردن فن آوری پاکیزه، حذف فلز سرب در جوشکاری.

۳. افزایش کارایی در استفاده از مواد، نیرو و انرژی و دیگر منابع موردنیاز.

۴. حداقل سازی خسارت و / یا آلودگی زیست محیطی که منابع انتخاب شده ممکن است ایجاد کنند.

۵. حداقل سازی خطرهای بلندمدت که منابع انتخاب شده ممکن است، ایجاد کنند.

۶. اطمینان از این که احتمال زندگی برنامه‌ریزی شده برای بسته از نقطه نظر زیست محیطی کاملاً متناسب است و این که آیا در طول آن، بسته فعالیت‌های عملیاتی خود را انجام خواهد داد.

۷. در نظر گرفتن آنچه در نتیجه مصرف بسته زاید و باطله ممکن است ایجاد شود.

۸. اطمینان از اینکه، بسته، شکل ظاهری آن و راهنمایی‌ها و آموزش‌های استفاده از آن موجب ترویج و تبلیغ کارایی، یاری و مساعدت با محیط زیست می‌شود.

۹. حداقل سازی مسائلی باشند ایجاد سر و صدا یا بوهای نامطبوع که موجب ناراضی مشتریان و عابران می‌شود.

۱۰. حداقل سازی هر گونه خطر بالقوه برای بهداشت و سلامت و ایمنی استفاده کنندگان از محصول و یا بسته.

۴-۴-۲-۲- مواد

به پرسش‌های زیر در مورد با استفاده از مواد در دوره تولید بسته باید در مرحله طراحی پاسخ داده شوند:

۱. آیا شیوه‌ای برای دریافت اطلاعات اطمینان سنجش از فشار

زیست محیطی مواد مختلف بسته‌بندی وجود دارد؟

۲. آیا میزان کل موادی که قرار بود از آن استفاده شود به حداقل رسیده است؟

۳. آیا ماده جانشین دیگری وجود دارد که بتوان آن را از یک منبع غیر قابل نگهداری تامین نمود؟

۴. آیا میزان آلودگی ممکن که از طریق مواد مورد استفاده در طول مدت تولید یا ضایعات دورریختنی ایجاد می‌شوند، در نظر گرفته شده است؟

۵. آیا مواد مورد نظر گرفته شده در تولید همانند ضایعات دارای بیشترین کارایی از نقطه نظر مصرف نیرو و انرژی هستند؟

۶. آیا استفاده از مواد بازیافتی به تفصیل مورد توجه قرار داده شده است؟

۷. آیا یک تغییر در مواد انتخاب شده به طور قابل توجهی هزینه‌های تولید و ضایعات را افزایش خواهد داد؟

۸. آیا اجرای محدودیت قانونی در استفاده از مواد انتخاب شده در بازار هدف خطر مهمی تلقی خواهد شد؟

۴-۴-۳- نیرو و انرژی

به پرسش‌های زیر که مربوط به استفاده از نیرو و انرژی در هنگام تولید بسته است، باید در مرحله طراحی پاسخ داده شوند:

۱. آیا امکان این که بر انرژی و نیروی استفاده شده به طوری مالیات اعمال شود که از امکان رقابت بسته کاسته شود وجود دارد؟

۲. آیا اصلاح تعدیل طرح می‌تواند مصرف نیرو و انرژی را کاهش دهد؟

۳. آیا در صورتی که نظام‌های کنترلی و خبری اصلاح شوند، مصرف انرژی کاهش می‌یابد؟

۴. آیا می‌توان انتشار گرمای بیش از اندازه و انرژی و نیروی از بین رفته را دوباره بدست آورد؟

۴-۴-۲- پی آمد مدیریت مواد زاید

به پرسش‌های زیر در مورد تعیین ارزش مواد در دسترس ضایعات بسته زاید باید در مرحله طراحی پاسخ داده شوند:

۱. آیا طرح بسته از نقطه نظر تغییرات پی‌درپی کلی زاید ایجاد شده در کارخانه تولیدی مورد تجزیه و تحلیل و بررسی قرار گرفته است؟

۲. آیا طرح مورد نظر اجازه و امکان تغییر و تعمیر و استفاده مجدد را در صورت نیاز می‌دهد؟

۳. آیا هنگامی که بسته هدف اصلی خود را برآورده کرد، می‌تواند هدف مفید دیگری نیز داشته باشد؟

۴. آیا بسته طوری طراحی شده است که جدا کردن اجزای آن از پیکره اصلی را به منظور بازیافت اجزای مواد را به آسانی میسر کند؟

۵. آیا مجموعه مواد انتخاب شده مشکلاتی را برای بازیافت ایجاد می‌کند؟ آیا شقوق و راه‌های دیگری برای احیاء و بازیافت مواد وجود دارد؟

۶. آیا کلیه اجزای ترکیبی مضر برای محیط زیست، حذف و یا مجزا شده‌اند؟

۴-۴-۳- نظام‌های برچسب زدن سازگار با محیط زیست

بازارشناسی یا بازاریابی زیست محیطی پاسخی است به جنبش مصرف کنندگان سبز که کاملاً در قسمت اعظم دنیا در چند سال گذشته گسترش یافته است. امروزه علاوه بر قیمت، نحوه تحویل و کیفیت، مصرف کنندگان علاقه‌مند به تاثیرهای شدید زیست محیطی تولیداتی هستند که خریداری می‌کنند. جنبش سبز در این جا می‌ماند و هر لحظه نیروی حرکت کسب می‌کند.

تولیدکنندگان باید با آن ارتباط داشته باشند، یا در نهایت به علت از دست دادن سهم خود در بازار امور تجارتي را متوقف کنند.

در مورد بازارشناسی زیست محیطی و به خصوص برنامه سازگاری برچسب زدن با محیط زیست، نبود جهت و همیاری و همکاری موجب سردرگمی شده است. در راستای توسعه و بسط استانداردهای، سازمان بین‌المللی استاندارد در مجموعه استانداردهای ۱۴۰۲۰ اولین سعی و کوشش مهم جهت ایجاد یکنواختی و یکسان سازی نمودن و راستی و صداقت در دعاوی زیست محیطی را داشته است.

مجموعه ایزو - ۱۴۰۲۰ شامل استانداردها و عملیات اجرایی زیر است:

عنوان	تاریخ انتشار	نام استاندارد
برچسب‌های زیست محیطی و اعلامیه‌ها اصول عمومی	۱۹۹۸	ISO - ۱۴۰۲۰ : ۱۹۹۸
برچسب‌های زیست محیطی و اعلامیه‌ها	۱۹۹۹	ISO/DIS ۱۴۰۲۱
اطلاع‌رسانی شخصی، ادعاهای زیست محیطی برچسب‌های زیست محیطی و اعلامیه‌ها نوع ۱ برچسب‌های زیست محیطی - اصول و رویه‌ها	۱۹۹۸	ISO/FDIS ۱۴۰۲۴
برچسب‌های زیست محیطی و اعلامیه‌ها - نوع ۳ اطلاع‌های زیست محیطی اصول و راهها و رویه‌ها	(تعیین می‌شود)	ISO/WO/TR ۱۴۰۲۵
پیش نویس استاندارد بین‌المللی - DIS پیش نویس نهایی استاندارد بین‌المللی - FDIS گزارش کنی - TR		

در حال حاضر ۲۵ جدول برچسب سازگار با محیط زیست ملی تشکیل قسمتی از «شبکه برچسب زنی سازگار با محیط زیست جهانی» (GEN) همین طور نام انجمنی است که در کشور کانادا قرار دارد. شبکه مزبور مبادله اطلاعات را در بین اعضاء و شناسایی متقابل برنامه‌های آن‌ها را ترویج و تبلیغ می‌نماید. بازارشناسی زیست محیطی از طریق استفاده از برچسب‌های سازگار با محیط زیست فواید زیر را به دست می‌آورد:

۱. کمک در حداقل سازی فشارها و ضربه‌هایی که از طریق فعالیت‌های بشر بر محیط زیست وارد می‌شوند؛
۲. فراهم سازی اطلاعات دقیق برای خریدار در مورد انواع فشارها و ضربه‌های زیست محیطی و شکل‌های مختلف آن؛
۳. کمک و یاری کردن به افزایش سهم بازار یا تقاضا برای محصول یا خدمتی که برای محیط زیست مناسب است؛
۴. مشارکت کردن در کاستن از موانع تجاری و بازرگانی یا

محدودیت‌های تجارت بین‌المللی؛

۵. تشویق و تبلیغ استاندارد کردن، به خصوص در نتیجه بکارگیری مجموعه استانداردهای ایزو ۱۴۰۲۰؛

۶. کاستن از تاثیر منفی بسته‌بندی بر سلامت و ایمنی و بهداشت؛

۷. کمک و یاری کردن در افزایش آگاهی و علاقه به محیط زیست.

(شکل ۶۹) - نمونه‌های برچسب‌های سازگار با محیط زیست

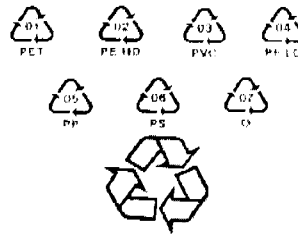

Figure 69 Common symbols for packaging plastics (07 is used for all other plastics not specified in 01 to 06), together with the recycling symbol used for paper, corrugated board and paperboard cartons. The symbols identify the material that has been used to help in sorting and recycling, but do not mean that the material is or will be recycled.

آنچه به طور قانونی مجاز شناخته شده، لزوما چیزی نیست که مورد درخواست مصرف‌کننده باشد. برچسب زدن سازگار با محیط زیست اطلاعات بسیار خوبی را فراهم می‌کند که مربوط به آینده بازار هستند و بنابراین مؤثر. آیا آنچه تولیدات از آن بهره‌مند می‌شوند از شهرت و اعتباری برخوردار است؟ مصرف‌کنندگان چه چیزی را می‌خواهند؟ باقی ماندن در یک بازار، به خصوص در فاصله‌ای دورتر، یعنی جایی که امکان دسترسی مستمر به بازخور نیز امکان‌پذیر نباشد، بر چسب زنی سازگار با محیط زیست به صادرکنندگان می‌گوید، آن‌ها چطور عمل می‌کنند اگر محصولات آن‌ها قادر به دریافت بازخور مناسب با محیط زیست نباشد، ممکن است «هنگام تصمیم‌گیری در مورد ارتقای سطح محصول یا حتی ترک آن بازار دچار اشکال شدند.

ترس و وحشت شایعی که در نتیجه محدودیت‌های تجارتي ایجاد خواهد شد، به طور کامل یافت نشده است. به عبارت دیگر، مصرف‌کنندگان در بازارهای ثروتمند به تدریج از دیدگاه زیست‌محیطی بیشتر آگاه می‌شوند. طرح و برنامه‌های برچسب زدن سازگار با محیط زیست یکی از شیوه‌هایی است که برای صادرکننده هوشیار بکار می‌برند تا تماس خود را با محیط مربوط حفظ کنند.

۵. گفتار پایانی: سازمان دهی فعالیت بسته‌بندی

۵-۱- فعالیت بسته‌بندی: راهنمایی‌های جدید

نگرش به بسته‌بندی به طور سنتی به عنوان یک عامل غیرمنتظره و هزینه‌بر تلقی، و به ندرت به آن نقش واقعی و فعالی در تولید، بازاریابی و توزیع داده می‌شود. در نتیجه، برنامه‌ریزی و بهبود و توسعه طرح بسته‌بندی چه به صورت ساختاری یا گرافیکی، غالباً به اولیای امور در سطوح پایین سلسله مراتب سازمانی بنگاه‌های اقتصادی و شرکت‌ها به طور عموم واگذار می‌شد. به هر حال تغییرات چشم‌گیری در طول دو دهه گذشته در این رویه به وجود آمد. علل عمده انجام این امر به قرار زیر هستند:

۱. هزینه‌های بسته‌بندی به شکل عظیمی افزایش یافته است و تاثیر فراوانی بر سودآوری هریک از عملیات تولیدی دارد که از بسته‌بندی در توزیع کالای خود استفاده کند.

۲. در حال حاضر طرز عمل ترویجی - تبلیغی مؤثر بسته در کلیه نظام‌های و بخش نه تنها در سلف سرویس‌های فروشگاه‌های مواد غذایی، بلکه در فروشگاه‌های بزرگ، مغازه‌های کالای ویژه و دیگر بازارهای فروش نیز شناخته شده است. هر بسته‌ای معرف کالای محتوی آن است: هیچ فروشنده کالایی وجود ندارد که مشتری را وادار به خرید این و یا آن نوع از کالا بکند.

۳. فن‌آوری بسته‌بندی به طور فزاینده‌ای پیچیده و بگرنج شده است و به سرعت در بکارگیری مواد و روش‌های جدید پیشرفت می‌کند که درک آن و پیشروی همراه و پایه‌ای با آن بسی دشوار است.

۴. طرز عمل دولت‌ها و سازمان‌های مصرف‌کننده به صورتی جدی انتخاب استفاده‌کنندگان از بسته‌بندی در مورد مواد اولیه و خام و اندازه‌ها و طرح‌های گرافیکی آن را محدود می‌نماید.

۵. نگرانی و اهمیت رو به رشد و توسعه در مورد محیط زیست و نقش مواد مورد استفاده در بسته‌بندی در نظام‌های جابه‌جایی زباله، محدودیت

آیا می‌دانید فواید برچسب زدن سازگار با محیط زیست چیست؟ چرا اعتبارات و توجه دولتی برای این قبیل برنامه‌ها صرف می‌شوند؟ فواید برچسب زدن سازگار با محیط زیست برای مصرف‌کنندگان در کشورهای مصرف‌کننده اعما فشار به جنبش است. آشکارترین سودمندی آن است که بر چسب زنی سازگار با محیط زیست اطلاعات دقیقی را فراهم می‌کند تا مصرف‌کنندگان اجازه انتخاب آگاهانه‌ای داشته باشند. دومین فایده عمومی‌تر است. شاید به طور جبران‌ناپذیری از طریق برچسب زدن موافق با محیط زیست مردم از شیوه‌هایی که از راه فناوری‌های صنعتی جدید می‌توانند به محیط زیست زیان وارد کنند، آگاهی می‌یابند. آگاهی موجب نگرانی است، و نگرانی افراد را به فعالیت وادار می‌کند. در نهایت بهداشت عمومی و سلامتی و ایمنی وقتی تشویق و ترغیب می‌شوند که تولیدکنندگان سعی در سازش، یا استفاده بهتر، و برقراری ارتباط صمیمانه و دوستانه با استانداردهای غیرآلودنی پوشاک، خوراک، مسکن و دیگر موارد مصرف مورد علاقه باشند. در مورد صادرکنندگانی که با چالش‌پذیرش استانداردهای تنظیم شده نهادهای ذی‌ربط با برچسب زدن سازگار با محیط هستند، این عمل در پاره‌ای از اوقات می‌تواند مانند دسیسه‌ای تلقی شود که می‌خواهد محصولات آن‌ها را خارج از بازارهای هدف مورد علاقه نگهدارد. از این دیدگاه منفی تلقی بدی صورت گرفته است. در وهله اول، استفاده از برچسب سازگار با محیط زیست، قصد دارد که از آن به عنوان نوعی از تبلیغ استفاده کند: کالاهایی که آن را می‌پذیرند، فروش بهتر و بیشتری دارند. در وهله دوم، این مورد نشان و علامت مخصوص نامیده شده است. یک نشان معمولاً استاندارد می‌است که با دستگاه الکترونیک می‌توان به آن دسترسی پیدا کرد، اما این کلمه مفید در سایر مفاهیم است. تولیدکننده‌ای در یک کشور در حال توسعه دارای دو نوع از مشکلات بازاریابی است: وارد شدن به بازار و باقی ماندن در آن. در مورد وارد شدن به بازار، صادرکننده باید از کلیه مقررات اجباری اطلاع یابد. اما این امر تنها نصف جدال و مبارزه است.

در تولید و استفاده از پی.وی.سی (پلی ونایل کلوراید) به عنوان ماده خام بسته‌بندی و ممنوع نمودن و تحریم سی.اف.سی (کلورو فلئوئورکربن) به عنوان گاز برانگیزنده و محرک برای تعلیق مایعات یا اجسام به صورت گردوگاز در هوا، نمونه‌هایی از پی‌آمدهایی است که دارای تاثیر مهمی بر بسته‌بندی است.

دلایل پنج گانه اشاره شده مذکور موجب ارتقاء و توسعه و پیشرفت کارکرد (عملکرد) بسته‌بندی شد. تمایلات گوناگون برای سازماندهی کار و مدیریت این کارکرد مهم در سطوح زیر از دیدگاه‌های ملی، سازمانی و بنگاه‌های خصوصی مورد آزمایش قرار گرفته‌اند.

۵-۲- توسعه و پیشرفت سازمان‌ها

کلیه کشورهای توسعه یافته، سازمان‌های ملی را برای ترویج و توسعه بسته‌بندی تاسیس کرده‌اند. تعداد کمی از کشورهای در حال توسعه نیز این عمل را انجام داده‌اند. هم اکنون بیش از ۹۰ سازمان یا انجمن در سطح جهانی کارها و اموری مربوط توسعه و پیشرفت بسته‌بندی را انجام می‌دهند. به علاوه صدها شرکت و موسسه تجاری - صنعتی ملی و بین‌المللی در زمینه با بسته‌بندی وجود دارند. مهم‌ترین اهداف از تاسیس مراکز با این شرح است:

۱. ترویج و توسعه نقش پراهمیت بسته‌بندی در اجتماع؛ این مورد مطمئناً مهم‌ترین وظیفه درازمدت برای مرکز کانون ملی جهت توسعه و پیشرفت بسته‌بندی است. این کار متضمن رشته‌های گوناگونی از فعالیت‌ها مانند آمادگی و شرکت در برنامه ریزی ملی برای تولید بسته‌بندی، آگاه‌سازی مداوم مصرف کنندگان در مورد فواید بسته‌بندی با توجه به طول عمر بسته در قفسه فروشگاه‌ها، بهداشت، فساد و ضایع شدن مواد غذایی و دیگر جنبه‌های زیست محیطی.

۲. فراهم سازی عرصه و محلی برای بحث و گفت و گو و تعامل بین صنعت بسته بندی و وزارتخانه‌های مختلف دولتی (مانند وزارت خانه‌های بهداشت، اداره‌های استاندارد و هیات مدیره سرمایه‌گذاری). این امر از اهمیت مخصوصی در تدوین طرح قوانین و مقررات ملی برخوردار است که به هر طریق با بسته‌بندی ویژه قانون گذاری زیست محیطی مرتبط است.

۳. فراهم سازی عرصه‌ای برای ارتباطات بین عرضه‌کنندگان و استفاده کنندگان از بسته‌بندی - روابط و تشریک مساعی بین صنعت بسته‌بندی و مشتریان منجر به بسته‌هایی با طرح‌های بهتر و کیفیت بالاتر خواهد شد. تماس نزدیک بین کارکنان مرکز بسته‌بندی ملی با مشتریان و ارباب رجوع در این رشته با اهمیت تلقی می‌شود. آن‌ها باید به طور مکرر و پی در پی از بنگاه‌های صنعتی و کشاورزی، انبارها، تسهیلات بندری، بازارهای خرده‌فروشی و غیره دیدار کنند تا معلومات و اطلاعات دست اولی را در مورد مشکلات بسته‌بندی کشور کسب نمایند. به عبارت دیگر، مشتریان و ارباب رجوع را باید به استفاده از سرویس اسناد و مدارک و اطلاعات مراکز ملی بسته‌بندی برای تحقیق و پژوهش در حل مشکلات توسعه و پیشرفت خود تشویق و ترغیب کرد. مشاهده کارکنان آزمایشگاهی که سرگرم اجرای آزمایش نوع دیگری از بسته‌بندی ساختاری است، انتخاب بهترین مؤثرترین راه حل در بسته‌بندی را آسان‌تر می‌کند.

۴. برگزار کردن مسابقه‌های طرح بسته‌بندی ملی و ترویج و تبلیغ شرکت در مسابقه‌های منطقه‌ای و جهانی؛ این فعالیت‌ها هر چند یک بار به

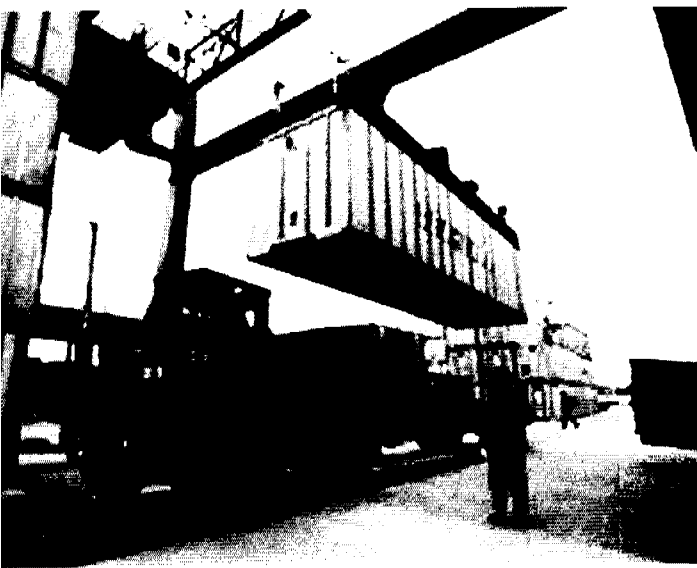
عنوان این که از دیدگاه فنی به قدر کافی حرفه‌ای نیست، مورد انتقاد قرار گرفته است. با این حال، به طور یقین هدف و کارکرد مسابقه‌ها آرایه خدمت مفید حرفه‌ای در مورد جلب توجه به بسته‌بندی است؛ آن‌ها وسیله الهام برای توسعه و پیشرفت بعدی طرح‌های بسته‌بندی را فراهم می‌کنند. این امر به خصوص در کشورهای مرفه‌تر جنوب شرقی آسیا، آشکار و مشخص بوده است.

۵. برپا کردن و برقراری تماس‌هایی بین سازمان‌های بین‌المللی و موسسات همسان و معادل ملی در خارج از کشور؛ برای کلیه کشورهای در حال توسعه ضروری است که تماس‌های تنگاتنگی با موسسات بسته‌بندی در خارج از کشور، به منظور به روز نگهداشتن تمایلات و روش‌ها و پیشرفت‌های فنی جدید در بازار جهانی برقرار کنند. قسمت اعظم زمینه‌های اطلاعاتی مورد لزوم طراحان بسته‌بندی (مانند مقررات قانونی بر چسب‌های مورد نیاز) را می‌توان از طریق مجاری سازمانی دوستانه بدست آورد.

۴. بهبود و توسعه دانش و ارتقای توان کلی بسته‌بندی در کشور از طریق برنامه‌های آموزشی که دقیقاً برنامه‌ریزی شده‌اند؛ تنها روش مؤثر در بهبود و توسعه و ترقی سطح دانش فنی و ترویجی - تبلیغاتی بسته‌بندی و طراحی در یک کشور اجرای برنامه نظام گرایانه بلندمدت توسعه منابع انسانی است. انجام این امر نیازمند کوشش یکپارچه تولیدکنندگان و استفاده‌کنندگان از بسته‌بندی، با چارچوبی از حمایت و پشتیبانی عمومی زیر ساختاری سازمانی است. ۷. عمل کردن به عنوان مخزن اطلاعات فنی و تجارتي در زمینه بسته‌بندی؛ بسیاری از طرح‌های بسته‌بندی برای اجرا، در صورت آماده بودن اسناد و مدارک و سایر اطلاعات لازم برای طراحان، کارکنان فنی و کارمندان بازاریابی درگیر با برنامه‌گذاری و اجرای فرآیندهای توسعه، خیلی آسان‌تر می‌شود. بنا نهادن، برپایی و نگهداری کتابخانه‌ها و پایگاه‌های اطلاعاتی جامع با آخرین اطلاعات متداول (مانند مجموعه اطلاعات در مورد بسته‌بندی)^(۱) و خلاصه مقالات بین‌المللی در مورد بسته‌بندی^(۲) و (PACKDATA)^(۳) یک فعالیت واقعی مرکز کانون ملی برای توسعه و گسترش بسته‌بندی است.

۸. کار کردن برای «توسعه و پیشرفت شیوه‌های بهتر بسته‌بندی» و «کمک و یاری کردن به صنعت و تجارت برای حل مشکلات اجرایی طرح بسته‌بندی». برای موسسات بسته‌بندی اجرا کردن یا شرکت کردن در کار توسعه شرکت به خصوصی در سطح شرکت غیرمعمول است. به هر حال، استانداردسازی معیارها و اندازه و ساختارها و ایجاد و توسعه یک طرح گرافیکی عمومی برای حمل و نقل بسته محصولات میوه، سبزی و گل و گیاه نمونه‌های شاخص و بارز فایده انجام کار توسعه طرح سازمانی است.

۹. فراهم سازی و توسعه وسایل آزمایش و تحقیق و پژوهش غیرمتعصبانه و بدون تبعیض، اطمینان از کیفیت و گواهی بسته‌بندی^(۴)؛ ایجاد وسایل و تسهیلات برای آزمایش آزمایشگاهی متمرکز امکانات برای مقایسه طرز کار ساختاری بسته‌های دیگر، تحقیق و بررسی و قبول و پذیرش مشخصات اعلام شده را فراهم می‌کند. تعداد معین و مشخصی از بسته‌ها (مانند آن‌هایی که برای

کالاهای مضر مصرف می‌شوند) نیازمند گواهی نامه اجباری مورد قبول موسسات حمل و نقل بین‌المللی، هستند. این فعالیت می‌تواند منحصرأ به وسیله یک آزمایشگاه از مون شناسی معتبر و رسمی اجرا شود.

مراکز کانون ملی از کشوری به کشور دیگر به نحو قابل ملاحظه‌ای از نظر ورقه‌هایی که می‌گیرند، اهداف آن‌ها، زیرساختار و عضویت با یک دیگر متفاوت‌اند. هیچ یک از مراکز بسته‌بندی، کلیه فعالیت‌های فهرست شده مذکور را انجام نمی‌دهند، زیرا مزیت‌های ملی متفاوت هستند. هنگام سازماندهی، برای داشتن بسته‌بندی اثر بخش در سطح بنگاه اقتصادی در درجه اول دانستن انواع خدماتی که می‌توان توسط مرکز کانون ملی انجام داد، مفید است. به عنوان مثال، بنگاه‌های اقتصادی در سراسر کشور هندوستان دارای مزیت توانایی تنظیم برنامه جامع کار خدماتی از دفاتر موسسه هندی بسته‌بندی در کلکته، مدرس، بمبئی و دهلی نورا دارا هستند. این موسسه بزرگترین موسسه یا سازمان در نوع خود در دنیاست و حمایت و پشتیبانی ارزشمندی را به توسعه مدیریت داخلی بسته‌بندی شرکت‌ها در هندوستان عرضه می‌کند.

۵-۳-۳- فعالیت بسته‌بندی در سطح شرکت

انتخاب مناسب‌ترین شکل سازمانی برای ایجاد و توسعه فعالیت بسته‌بندی در داخل شرکت‌ها به نحو وسیعی به این عوامل بستگی دارد؛ اندازه شرکت، راهبرد، هدف و پیچیدگی عملیات بسته‌بندی، تعداد و طبیعت تولیدات مختلفی که بسته‌بندی می‌شوند، وجود متخصص، دانش و معلومات موجود در داخل شرکت یا دسترسی به منابع خارجی.

بنا نهادن و تاسیس و توسعه فعالیت طراحی بسته‌بندی در داخل شرکت به صورت یک برنامه جامع در شرایط و موقعیت‌های زیر مورد ملاحظه قرار داده شده‌اند:

۱. هنگامی که مجموع هزینه‌های سالیانه بسته‌بندی در سطح وسیعی قرار داشته باشد، همان طور که به صورت مساله در صنایع غذایی، نوشابه سازی، توتون و تنباکو و فناوری شیمیایی مطرح است؛
۲. هنگامی که هزینه‌های بسته‌بندی در مقایسه با هزینه‌های ساخت محصول در سطح بالایی باشند، مانند صنایع عطرسازی، آرایشی و زیبایی؛

۳. هنگامی که تولیدات گران بها هستند و نیاز به حفاظت خیلی بیشتری می‌شود که به روش‌های نسبتاً پیچیده در بسته‌بندی می‌انجامند. این امر در صنایع تولیدی ماشینی، الکترونیک، لوازم خانگی و دیگر صنایع با دوام مصرفی رخ می‌دهد؛

۴. و سرانجام هنگامی که محصولات فاسد شندی و شکستنی هستند و نیاز به درجات بالاتر از فتاوری کنترل بسته‌بندی مورد استفاده را دارند.

در شرایط زیر احتمالاً ضروری است که نسبت به ایجاد یک واحد مستقل و جداگانه تولید بسته‌بندی در بنگاه اقتصادی اقدام شود:

۱. هنگامی که بسته‌بندی یک عامل مهم تلقی می‌شود و به شدت بر میزان فروش محصولات شرکت تاثیر می‌گذارد؛ یا زمانی

که مدیران سطوح بالا علاقه‌مند به تاکید بیشتر بر فعالیت‌های بسته‌بندی با شناخت بر شرکت بسته‌بندی برای کل سود دارند.
۲. زمانی که به اندازه کافی کار بسته‌بندی برای صرف وقت کامل حداقل یک نفر در طول یک روز وجود دارد، یا وقتی که دانش و معلومات مخصوص و یا مهارت‌های مطابق میل برای اجرای تحقیق و پژوهش در این باره که اطمینان کافی برای حفاظت از محصول وجود دارد، یا برآورده نمودن طرح مورد علاقه مصرف‌کننده.
۳. و سرانجام وقتی که شکایت‌های بی‌شمار، تاءخیرها و خسارت‌های تولید و توجه غیر کافی به بسته‌بندی آشکارا و به طور واضح در نتیجه تقسیم کار و وظیفه بین بخش‌های مختلف به وجود آمده است، یا زمانی که هماهنگی بین این بخش‌ها به حد زیادی مشکل آفرین شود.

۵-۳-۱- فعالیت بسته‌بندی در طرح سازمان

قطع نظر از این که فعالیت بسته‌بندی در کدام محل از طرح سازمانی بنگاه اقتصادی قرار داده شده است، این وظیفه باید کاملاً در ارتباط با بالاترین مدیر یا مدیران ارشد تصمیم گیرنده شرکت باشد. دقیقاً از مرحله شروع عملیات، مقام مدیریت باید در جریان تصمیمات مهم در مورد پشرفت طرح بسته قرار گیرد.

قبل از این که هر طرح برنامه‌ریزی شده بسته‌بندی شروع شود، مدیر یا مدیران ارشد باید ترجیحاً به صورت مکتوب سیاست‌های شرکت در موارد مربوط به راهبرد بازاریابی، تعیین موقعیت و دیگر ملاحظات اساسی را تعریف کنند. روندهای جاری در زمینه مقررات اجباری مربوط به مسئولیت تولیدکننده، درج ارزش غذایی، تخلف در زمینه نسخه برداری (کپی رایت)، دعاوی و غیره موجب دغدغه مدیر عامل و دیگر مدیران ارشد است. بدیهی است مقررات رجوع و مسوولیت‌های بسته‌بندی‌کننده باید به روشنی مشخص شدند و جایگاه بسته‌بندی در یک سطح اقتدار مناسب در چارچوب ساختار سازمانی به خوبی شناسانده شود، بدون این که به اندازه شرکت توجه نمایند.

انتخاب مناسب‌ترین شکل سازمانی برای توسعه فعالیت درون سازمانی بسته‌بندی و مدیریت آن از یک بنگاه اقتصادی تا بنگاه

دیگر متفاوت خواهد بود. این امر بیشتر به این عوامل بستگی دارد: اندازه شرکت، هدف تولید و تعداد محصولات مختلفی که بسته بندی می شوند و وجود دانش و توان (فنی و غیر فنی) در داخل شرکت یا منابع خارجی. پاره ای از اشکال دیگر استفاده از فعالیت بسته بندی درون شرکت و مدیریت آن به شرح زیر است:

۱- مدیر بسته بندی یا بخش بسته بندی

۲- کمیته بسته بندی

۳- نیروی موظف

۴- قبول خدماتی از عرضه کنندگان خدمات بسته بندی

۵-۳-۲- مدیر بسته بندی یا بخش بسته بندی

با توجه به حجم و پیچیدگی عملیات بسته بندی شرکت، فعالیت های مدیر بسته بندی یا مدیر بخش با می تواند به وسیله یک نفر برای قسمتی از روز یا تمام روز یا بدون کارمند اداری و فنی و یا با آن ها انجام گیرد. مدیر بسته بندی باید به طور تنگاتنگی با دیگر بخش های مربوطه شرکت مانند خرید، تولید، توسعه تولید، بازاریابی، مهندسی و طراحی کار کند. او باید کلیه امور بسته بندی را هماهنگ کند؛ در نتیجه مدیر یا مدیران ارشد باید به او اختیار کافی برای اجرای سیاست ها و راهبردهای معین شده دهند.

این الگوی سازمانی، احتمالاً معمولی الگو سازمانی مورد استفاده برای شرکت ها و موسسات در کشورهای در حال توسعه است. با این حال، مشکلات عملیاتی زیاد هستند. دلایل بارز آن فقدان سیاست ها برای طرح بسته بندی، نبود واژه ها و عبارت های رجوع و واگذاری ناکافی دامنه اختیار هستند.

۵-۳-۳- کمیته بسته بندی

در مرحله اول، هنگامی که یک شرکت شروع به سازماندهی و فعالیت های بسته بندی خود می کند، ایجاد کمیته بسته بندی ممکن است به نیازمندی هدف ابتدایی هماهنگی میان قسمت های مختلف شرکت یاری و کمک کند. به هر حال، در درازمدت یک کمیته بسته بندی دائمی احتمالاً کمتر در عملیات روزانه مفید واقع می شود. یک کمیته بسته بندی معمولاً شامل اعضای دائمی و علی البدل ذی ربط با کلیه بخش های مرتبط با بسته بندی است. مهم ترین فایده این کمیته آن است که زمینه بوجود آمدن ارتباط موثری را در داخل بنگاه اقتصادی تسهیل می کند. ارتباطاتی که غالباً بسیار ناکافی بوده، از دست می روند. کمیته هم چنین انواع دانش فنی و مهارت های خاص بسته بندی شرکت را دور یک میز جمع می کند. کلیه افراد بخش های مرتبط با شرکت خود در کمیته از وقایع مطلع می شوند، به این ترتیب از مشکلات احتمالی هماهنگی جلوگیری می کند.

۵-۳-۴- نیروی موظف

به عنوان یک عامل موقت، مدیر یا مدیران ارشد ممکن است نیروی موظفی را برای پیدا کردن راه حلی در خصوص مشکل خاصی ایجاد کنند. نیروی موظف معمولاً از تعداد محدودی تشکیل می شود (شامل دو تا سه نفر) و انتظار می رود وظیفه خود را در طول دو تا سه ماه کامل کند. در صورتی که حوادث و وقایع اجازه دهد، می توان از

وظایف عادی نیروی موظف کم کرد، تا تمرکز بیشتری بر مشکل در دست اقدام داشته باشند. کار نیروی موظف، غالباً شامل سفرهای مطالعاتی به خارج و همین طور می تواند به شکل قسمتی از پیش آمد و حادثه مربوط به منابع انسانی در داخل شرکت باشد.

۵-۳-۵- قبول خدماتی از عرضه کنندگان خدمات

بازاریابی

این حوزه ای است که در آن اختلافات فاحشی بین شرایط در کشورهای صنعتی و کشورهای در حال توسعه وجود دارد. نظر به اینکه قسمت اعظم طرح توسعه بسته بندی و خدمات به مصرف کنندگان در کشورهای صنعتی را تولیدکنندگان بسته بندی تامین می شود این امر به ندرت در کشورهای در حال توسعه انجام می شود. دلایل گوناگونی برای این امر وجود دارند از جمله مشکلات عرضه کننده در تامین مواد خام و ماشین آلات، نبود دانش و توان فنی و تجاری و موقعیت های رقابتی انحصاری یا شبه انحصاری. دسترسی به خدمات توسعه طرح بسته بندی به وسیله مرکز کانون ملی مستقلی تامین می شود، که برای استفاده کنندگان از بسته بندی بی بهره از خدمات عرضه کنندگان بسته بندی در نزدیکی خود، ضروری است. در این چارچوب باید توجه داشت که بیشتر بنگاه های اقتصادی نیازمند همیاری و کمک خارجی در طراحی گرافیکی بسته ها و برچسب ها هستند. نظر به این که احتمالاً کارشناس با تجربه ای در محل پیدا نمی شود، پی جویی و یافتن هنرمندان گرافیک با تجربه در طراحی بسته بندی، مشکل است و در نهایت، یک موسسه چند منظوره تبلیغاتی است. دو مورد زیر باید دقیقاً ملاحظه و در نظر گرفته شوند:

۱- موسسه خارجی انتخاب شده باید دارای دانش و توان فنی

خوبی در امور بسته بندی و چاپ همه نوع از بسته ها و برچسب ها باشد. به طوری که موسسه را قادر کند که طرح های مورد نظر را با قیمت مناسبی بدون مشکلات فنی عملی کند.

۲- موسسه باید دارای دانش و تجربه اساسی و خوبی در بخش،

بازاریابی، علامت تجاری و مقام و موقعیت معروفی در بازارهای خارجی هدف باشد.

کلیه طرح های واگذار شده باید براساس عبارت ها و مقررات قابل رجوع به (نگاه کنید به موارد آگاه کننده در پیوست شماره (۳)) با توجه به تصمیمات و سیاست های بازاریابی اتخاذ شده، توافق شده و تعیین شده توسط مدیر یا مدیران ارشد سازمان اجرا شوند.

پی نوشت ها:

۱- موجود در «مرکز تجارت بین المللی» واقع در شهر ژنو.

۲- موجود در Pira International، انگلستان.

۳- موجود در سازمان امور کاغذ و فناوری آمریکا.

۴- این کار از مرکز بسته بندی تایلند واقع در بانکوک انجام داده است.

*منبع:

ITC, Packaging Design, A Practitioner's Manual 2000